

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра української літератури імені акад. М. Возняка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. декана філологічного факультету
Крохмальний Р. О.
«31» серпня 2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія української літератури першої половини ХІХ століття»

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність	<u>035 Філологія</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	035.060 східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська, 035.067 східні мови та літератури (переклад включно), перша – перська, 035.068 східні мови та літератури (переклад включно), перша – турецька, 035.069 східні мови та літератури (переклад включно), перша – японська.
факультет	<u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма з курсу «Історія української літератури другої половини XIX століття» для студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізацій 035.060 східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська, 035.067 східні мови та літератури (переклад включно), перша – перська, 035.068 східні мови та літератури (переклад включно), перша – турецька, 035.069 східні мови та літератури (переклад включно), перша – японська. «31» серпня 2023 року. 32 с.

Розробник: асистент кафедри української літератури імені акад. М. Возняка
Адріана Володимирівна Генц

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури імені акад.
М. Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від «31» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка

(Володимир МИКИТЮК)

(підпис)

(ім'я та прізвище)

«31» серпня 2023 року

Схвалено Вченою радою філологічного факультету

Протокол від «1» 31 серпня 2023 року № 1

«31» серпня 2023 року

Голова

(Роман КРОХМАЛЬНИЙ)

(підпис)

(ім'я та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
<i>Кількість кредитів</i> – 4	<i>Галузь знань (шифр, назва)</i> 03 Гуманітарні науки	<i>Денна форма навчання</i> <i>Нормативна дисципліна</i>
<i>Змістових модулів</i> – 2	<i>Спеціальність</i> 035 Філологія	<i>Курс</i>
<i>Загальна кількість годин</i> – 120 годин.		2-й
		<i>Семестр</i>
<i>Тижневих годин для денної форми навчання:</i>	<i>Освітньо-кваліфікаційний рівень:</i> «бакалавр»	16 год.
<i>Аудиторних – 2</i>		<i>Практичні заняття</i>
<i>Самостійної роботи студента – 5,5</i>		16 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		88 год.
		<i>Вид контролю</i>
		Іспит

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

В умовах відсутності власної держави, колоніального існування України без власних політичних і соціально-культурних інститутів під владою російської та Австрійської імперій наше письменство було чи не єдиним засобом збереження й розвитку етнічної самосвідомості, національної самобутності й консолідації народу. Саме тому українська література була не лише мистецтвом, а й своєрідною політичною трибуною, тобто виконувала функції суспільно-національних інституцій. Цей період історико-літературного розвитку насамперед важливий як художньо-мистецький феномен завдяки його репрезентантам: Іванові Котляревському, Павлові Гулаку-Артемівському, Євгенові Гребінці, Григорію Квітці-Основ'яненку, Миколі Костомарову, Тарасові Шевченку та іншим митцям. Творчість цих письменників позначена багатством жанрово-стильової системи, наративних стратегій, різноманітністю образів і характерів та стала справжнім каноном української культури.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів базових знань про історію українського письменства першої половини XIX століття як частини світового літературного процесу; з'ясування стрижневих особливостей становлення нової української літератури, розкриття жанрового розмаїття національного письменства й стильової манери представників означеного періоду, вироблення умінь і компетентностей літературознавчого аналізу.

Завдання дисципліни – вивчити основні твори української літератури першої половини XIX століття; пізнати розвиток національного літературного процесу в контексті світового письменства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- **головні програмні тексти означеного періоду;**
- літературні концепції першої половини XIX століття, зокрема жанрово-стильову палітру;
- характерні риси творчості письменників першої половини XIX століття;
- особливості творення і функціонування літературних шкіл означеного періоду.

Студент повинен уміти:

- окреслювати місце і роль українського письменства у розвитку світової літератури першої половини XIX століття;

- визначати стрижневі віхи розвитку українського літературного процесу означеного періоду;
- характеризувати особливості літературних напрямів та стилів у текстах українського письменства;
- аналізувати етапи становлення літературознавчих ідей першої половини ХІХ століття;
- застосовувати загальнонаукові та літературознавчі методи під час аналізу художніх текстів;
- зіставляти та аналізувати різні літературно-критичні думки про художні тексти та творчість письменників;
- фахово використовувати літературознавчі джерела (історії літератури, монографії, статті, енциклопедії, довідники, словники тощо).
- враховувати світовий літературний контекст і множинність рецепції текстів.

У результаті вивчення курсу студент повинен розвинути такі загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 11. Здатність застосовувати знання та уміння у практичних ситуаціях;

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

ЗК 13. Уміння проведення досліджень на належному рівні.

Спеціальні фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку української та східних літератур від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську та східні мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних та літературних фактів української та східних мов, інтепретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними (східними) мовами.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Очікуваними результатами вивчення даної дисципліни є:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною (українською) та східними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 10. Знати норми української та східних літературних мов та уміти застосовувати їх у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів українською та східними мовами, що вивчаються.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та східних художніх літератур й усної народної творчості, визначати їх специфіку й місце в літературному процесі.

ПРН 14. Використовувати східні та українську мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проєктами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Становлення класицизму в українській літературі. Іван Котляревський та його епігони.

▪ Особливості розвитку українського письменства першої половини XIX століття.

Основні риси літературного процесу першої половини XIX ст. в контексті розвитку письменства у Європі та Азії. Розвиток художніх стилів та напрямів, кристалізація провідних світових літературних тенденцій, загальнофілософських принципів. Становлення ідейно-естетичних концепцій першої половини XIX століття та їх вплив на історико-літературну еволюцію і динаміку художнього мислення.

▪ Літературні концепти українського класицизму.

Стрижневі засади українського класицизму в літературі, базованого на запереченні естетичних концептів бароко, оспівуванні ідеалів ренесансу та античності. Принципи класицизму: раціоналізм, нормативність, строга регламентація мистецтва та літератури, ясність і чистота письменства, афористичність мови. Закон «трьох едностей» у драматургії. Теорія трьох стилів, Ієрархія жанрів («низьких» і «високих»): епопея, трагедія, дидактична поема, ода, байка, сатира. Ключові ідеї українського класицизму, орієнтованого переважно на «низькі» жанри. Періодизація та хронологічні межі українського класицизму, його найвидатніші представники (І. Котляревський, П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Основ'яненко.)

▪ Життєва та творча доля Івана Котляревського (1769–1838). «Енеїда» (1798).

Життєпис І. Котляревського, його світоглядні засади та літературна робота. Історія написання та видання «Енеїди» (1798–1842). Поетика жанру бурлескно-травестійної поеми, національна своєрідність травестування. Сильові, жанрові, ідейно-тематичні, образні, мовні особливості «Енеїди». Патріотизм, соціальна тенденційність, народність, оптимізм твору, художні засоби, природа сміху у поемі.

▪ Епігонство І. Котляревського. Бурлескно-травестійна поезія.

«Енеїда» і «Пісня на Новий 1805-й год пану нашому і батьку нашому князю Олексію Борисовичу Куракіну» як зразки бурлескно-травестійної поезії. Розвиток традицій І. Котляревського у творах: «Гортинида, чи захоплена Прозертина» (1818) П. Білецького-Носенка, «Вовкулака» (1848) С. Александрова, «Вечорниці» П. Кореницького (1841), «Харко, запорозький кошовий» Я. Кухаренка (1813), «Жабомишодраківка» (1859) К. Думитрашка

та ін. Занепад бурлескно-травестійних ідей у творах П. Писаревського («*Стецько*») та М. Макаровського («*Наталія*», «*Гарасько*»), К. Пузини «*Ода – малоросійський крест'янин*». Розвиток літературних традицій І. Котляревського в українському письменстві.

▪ **І. Котляревський та становлення української драматургії.**

І. Котляревський як зачинатель української драматургії першої половини ХІХ ст. Особливості оперети «*Наталка Полтавка*» (1819): характер драматичного конфлікту в творі, система образів. «*Москаль-чарівник*» (1819) – перший водевіль української драматургії першої половини ХІХ ст. Поетика жанру, система образів, морально-етичні та суспільно-політичні ідеї водевіля.

Розвиток традицій «Наталки Полтавки»: «*Любка, або сватання в селі Рихмах*» (1835) П. Котлярова, «*Чорноморський побит*» (1836) Я. Кухаренка, «*Купала на Івана*» (1838) С. Писаревського, «*Чари*» (1834) К. Тополинського (Тополі), «*Історична комедіо-опера*» (1842) К.-А.Гейнча, «*Поворот запорожців з Трапезунда*» (1842), «*Побут Малоросії в першу половину ХVІІІ століття*» Р. Андрієвича. Становлення галицької драматургії (І. Озаркевич, Р. Мох). Зразки українського водевілю (С. Петрушевич, І. Озаркевич, В. Гоголь, Г. Квітка-Основ'яненко).

▪ **Значення І. Котляревського для розвитку українського письменства.**

Історичний злам у розвитку української літератури, початок нового етапу становлення письменства. Історико-літературні та літературно-критичні огляди творчості І. Котляревського.

Тема 2. Творчість Григорія Квітки-Основ'яненка (1778–1843).

▪ **Світоглядні та літературні концепції Г. Квітки-Основ'яненка.**

Біографічні факти про письменника, становлення Г. Квітки-Основ'яненка як письменника. Жанрова та ідейно-тематична класифікація прозової спадщини письменника українською мовою. Загальна оцінка повістей та оповідань бурлескно-реалістичного характеру, а також сентиментально-реалістичних повістей письменника.

▪ **Гумористично-сатирична проза Г. Квітки-Основ'яненка.**

«*Салдатський патрет*» (1833) як сатира на російських критиків, які компрометували розвиток літератури українською мовою. Жанрово-стильові особливості оповідання «*Мертвецький великдень*» (1833). Авторський задум, виховний характер твору, соціальні мотиви в оповіданні, елементи поєднання фантастики і реальності. Оповідання «*От тобі й скарб*» (1836). Фольклорний струмінь твору, фантастика і реальність у зображенні дійсності.

Повість «*Конотопська відьма*» (1833). Соціальний підтекст твору. Дійсність і фантастика. Центральні персонажі повісті, їх детермінованість середовищем, національна самобутність і комізм. Перехрещення кількох сюжетних ліній як композиційний прийом письменника.

▪ **Психологічно-дидактична проза Г. Квітки-Основ'яненка.**

Повість «*Маруся*» (1832): причини написання твору, морально-етичне завдання письменника, життєствердна домінанта. Образи повісті й естетичний ідеал Квітки-Основ'яненка.

Зображення нового типу жінки в повісті «*Козир-дівка*» (1838). Фабула твору і принцип життєвої правди. Проблема пошуку щастя у повісті «*Щира любов*» (1839). Образ покритки в повісті «*Сердешна Оксана*» (1838): суголосність із «Катериною» Тараса Шевченка. Риси психологізму в розкритті нового типу жінки. Ідея невідворотності покарання в оповіданні «*Перекотиполе*» (1840). «Мандрівний сюжет» та притчевість твору.

▪ **Велика проза Г. Квітки-Основ'яненка.**

Роман «*Пан Халявський*» (1839) як сімейна хроніка життя українського панства XVIII ст. Роль освіти і виховання у романі. Розпад родини як ключової моделі суспільства. Еволюція творчого методу Квітки-Основ'яненка у романі.

Пригодницька повість «*Ганнуся*» (1832), нарис-повість «*Ярмарка*» (1840) та нарис «*Знахарь*» (1841) як репрезентація жанрово-стильової амплітуди творчої манери письменника.

▪ **Драматургія Г. Квітки-Основ'яненка.**

Розширення тематичних горизонтів української драматургії. Опера «*Сватання на Гончарівці*» (1836): національні ідеї та жанрові особливості твору.

▪ **Роль Квітки-Основ'яненка як зачинателя української прози.**

Творчі здобутки Г. Квітки-Основ'яненка в контексті літературного процесу першої половини XIX ст. Дидактичні настанови письменника в його повістях та оповіданнях. Особливості творчої манери, жанрової структури творів стильовий синкретизм.

Тема 3. Творчість Петра Гулака-Артемовського (1790–1865), Євгена Гребінки (1812–1848), Левка Боровиковського (1806–1889).

▪ **Творчість П. Гулака-Артемовського.**

Роки літературного становлення П. Гулака-Артемовського. Діяльність на освітянській ниві у Харківському університеті. Літературна, просвітницька, перекладацька (переклади Біблії, Д. Мільтона, Ж. Расіна, Ж. Деліля, Горація) діяльність письменника. Праця в журналі «Украинский

вестник»).

Новаторство байок П. Гулака-Артемовського. Жанрові різновиди байки у доробку письменника. Запозичені сюжети в І. Красіцького.

П. Гулак-Артемовський як новатор у жанрі романтичної балади. Зв'язок балади «*Твардовський*» (1827) з усною народною творчістю. Гулак-Артемовський і А. Міцкевич. Балада «*Рибалка*» (1827) і традиції західноєвропейської літератури.

▪ **Творчість Є. Гребінки.**

Літературна слава Є. Гребінки і жанр байки у творчості письменника. Жанрові особливості та тематична спрямованість байок Гребінки. Зображення естетики народного життя (побут, звичаї). Розвиток народно-сатиричних традицій і наслідування творчого досвіду Г. Сковороди, І. Котляревського, П. Гулака-Артемовського у байках Гребінки. Поетична спадщина Є. Гребінки («*Човен*» (1833), «*Українська мелодія*» (1840), «*Гетьман Свирговський*», «*Український бард*» (1837), «*Богдан*» (1843)). Стильова манера прозової творчості письменника (збірник «*Рассказы пирятинца*» (1837)). Історична тема в творчості Гребінки (повість «*Ніжинський полковник Золотаренко*» (1842), роман «*Чайковський*» (1843)).

▪ **Творчість Л. Боровиковського.**

Літературна, етнографічна, діяльність Л. Боровиковського. Вплив літературного гуртка І. Срезневського на становлення письменника як поета-романтика.

Жанрове розмаїття поезії Л. Боровиковського: романтична балада, літературна пісня, елегійно-медитативна лірика, байка. Балада «*Маруся*» (1829) Л. Боровиковського як синтез запозиченого сюжету й українських фольклорно-етнографічних джерел. Поетика балад Л. Боровиковського («*Чарівниця*» (1831), «*Вивідка*» (1834)), їх художні особливості.

Патріотичні мотиви, байронічний тип героя («*Журба*» (1830), «*Козак*» (1831), «*Рибалка*» (1827), «*Палій*» (1834), «*Волох*» (1834)), оспівування козаччини («*Козак*» (1831), «*Гайдамаки*» (1829)) у віршах Л. Боровиковського.

Морально-дидактичне начало у «*Байках та прибаютках Левка Боровиковського*» (1852).

Переклади та переспіви творів А. Міцкевича («*Фарис*» (1830), «*Аккерманські стени*» (1830)).

Тема 4. Український романтизм як явище світового літературного процесу

▪ **Основні риси романтизму як літературного стилю.**

Хронологічні межі літературного романтизму. Визначальні риси романтизму. Представники романтизму у світовій літературі.

▪ **Ідейно-тематичні основи, жанрово-стильові особливості та хронологічні межі українського романтизму.**

Основні літературні гуртки романтизму (Харківська школа романтиків, «Руська трійця», «Кирило-Мефодіївське братство»), види культурно-громадської діяльності їх учасників: фольклористична робота, видавнича та просвітницька діяльність. Українська школа в польському романтизмі.

▪ **Харківська школа романтиків.**

Роль Харківської школи у становленні та формуванні українського романтизму. Діяльність гуртка І. Срезневського. Творчість Л. Боровиковського. Літературна спадщина А. Метлинського, М. Петренка, Н. Забіли. Історико-літературні принципи Харківської школи: дух історизму, звернення до національного минулого, ідея народності.

▪ **«Кирило-Мефодіївське братство».**

Створення угруповання та програма «Кирило-Мефодіївського братства». Вплив західноєвропейських ідей на погляди учасників товариства. Тарас Шевченко і «Кирило-Мефодіївське» братства. Донос О. Петрова та знищення гуртка. Значення «Кирило-Мефодіївського братства» для літературного процесу першої половини ХІХ століття.

▪ **«Руська трійця».**

Історія формування гуртка. Ідеї «Руської трійці», основні представники угруповання. Літературознавча, етнографічна, мовознавча діяльність М. Шашкевича, Я. Головацького, І. Вагилевича. Національно-патріотичні та фольклорно-літературні мотиви альманахів «Зоря» (1835) та «Русалка Дністрова» (1837).

Тема 5. Творчість Миколи Костомаров (1817–1885).

▪ **Біографія письменника.**

Основні віхи життєвого шляху. Харків і Київ у житті та творчій долі М. Костомарова. Участь у Кирило-Мефодіївському братстві.

▪ **Поетична спадщина М. Костомарова.**

Тематичне та ідейне різноманіття поезій М. Костомарова в поетичних збірках «Українські балади» (1839) та «Вітка» (1840). Художнє осмислення минулого («Ластівка» (1849), «Могила» (1860), «Згадка» (1840), «Співець Митуса» (1850)). Поетичний антропоморфізм як своєрідне втілення морально-етичних постулатів народу у баладах «Брат з сестрою» (1848), «Явір, тополя, береза» (1848), «Ластівка» (1849). Громадянські мотиви лірики М. Костомарова («На добраніч» (1847), «Клятьба», «Слов'янам»,

«Пан Шульпіка» (1838)).

▪ **Прозова творчість М. Костомарова.**

Фольклорна, етнографічно-побутова тематика ранньої прози М. Костомарова («Казка про дівчину-семилітку» (1860), «Торба» (1843), «Лови» (1843). Повість «Чернігівка» (1881): сюжет, проблематика, характери. Ідейно-художній аналіз пригодницької повісті «Кудеяр» (1875).

▪ **Драматургія М. Костомарова.**

Перші зразки історико-романтичної драматургії в новій українській літературі. Своєрідність відображення національно-визвольної війни українського народу проти експансії Польщі у драматичній поемі «Сава Чалий» (1838). Ідея християнського всепрощення та демократизму в трагедії «Переяславська ніч» (1841). «Кремуций Корд» (1849) як один із найвизначніших драматичних творів М. Костомарова.

▪ **Значення творчого доробку М. Костомарова в новій українській літературі.**

Змістовий модуль 2

Тема 1. Худодні Тараса Шевченка ранніх літ. Поетична творчість 1843–1847 років (періоду «трьох літ»).

Тарас Шевченко та завершення процесу становлення нової української літератури. Багатогранність творчої діяльності Шевченка.

▪ **Періодизація творчості Т. Шевченка.**

Основні принципи періодизації творчості Т. Шевченка. Заслуга І. Франка в науковому визначенні періодів життя і творчості Шевченка.

▪ **Рання поезія Т. Шевченка (1837–1843).**

Життя Т. Шевченка до викупу з кріпацтва, викуп, навчання в Петербурзькій Академії мистецтв. Історико-літературне значення «Кобзаря» 1840 року. Тема ролі поета, в житті народу («Думи мої» (1847), «Перебендя» (1839), «На вічну пам'ять Котляревському» (1838), «До Основ'яненка» (1839)). Мотиви туги і смутку в ранніх ліричних поезіях (думках): «Тече вода в синє море» (1838), «Тяжко-важко в світі жити» (1838). Новаторство балад Т. Шевченка («Причинна» (1837), «Тополя» (1839), «Утоплена» (1841)). Віршовані послання на історичні теми («До Основ'яненка» (1839), «Н. Маркевичу» (1840)), вірші та героїко-романтичні поеми («Іван Підкова» (1839), «Тарасова ніч» (1838), «Гамалія» (1842)).

Поема «Гайдамаки» (1841) як найвидатніший твір Шевченка на історичну тему. Соціально-побутові поеми раннього періоду. Поема «Катерина» (1839): гуманізм, національно-соціальні узагальнення,

драматизм сюжету.

▪ **Драматичні твори Тараса Шевченка.**

Історична драма *«Назар Стодоля»* (1843): романтичний характер конфлікту, багатогранність у змалюванні характерів, традиції і новаторство у драмі. Зв'язок творчої манери Т. Шевченка із принципами драматургії І. Котляревського та М. Костомарова.

▪ **Жанрово-стильові та ідейно-естетичні концепти поезії періоду «трьох літ».**

Враження від подорожі Т. Шевченка в Україні в 1843–1844 роках – основа ідейно-творчого «прозрівання» поета. Стрижневі концепти лірики 1843–1845 років. Ідейно-естетичні мотиви вірша *«Три літа»* (1845). Болючі роздуми про долю України (*«Розрита могила»* (1843), *«Чигрине, Чигрине»* (1844), *«Чого мені важко»* (1844)). Вірші-присвяти: *«Гоголю»* (1844), *«Заворожи мені, волхве»* (1844). Ідея відповідальності за долю України у вірші *«Минають дні»* (1845). Ключові ідеї Т. Шевченка у вірші *«Заповіт»* (1845). Новаторські концепти балад Шевченка: *«Лілея»* (1846), *«Русалка»* (1846).

▪ **Соціально-побутові поеми Тараса Шевченка.**

Поема *«Сон»* (1865): композиція, жанрово-стильові ознаки, стрижневі ідеї твору.

Поема *«Кавказ»* (1859): жанрово-стильові ознаки, стрижневі ідеї твору.

Поема *«Єретик»* (1845). Ідея єднання слов'янських народів. Уславлення національно-визвольної боротьби чеського народу. Трагізм і оптимізм, героїка та сатира в творі.

Послання *«І мертвим, і живим...»* (1845). Жанр послання, його традиція і новаторство у Т. Шевченка. Пафос послання, афористичність, ідейність

Поема *«Великий льох»* (1845): жанрові особливості тексту як містерії, алегоричність і символіка образів. Образність *«Великого льоху»* (1845) як символ героїчного минулого українського народу.

Звеличення моральної чистоти, материнської любові в соціально-побутових поемах *«Наймичка»* (1845), *«Сова»* (1844), *«Відьма»* (1847), *«Невольник»* (1845).

Тема 2. Життя і поетична творчість Т. Шевченка періоду заслання (1847–1857).

Причини заслання: участь Шевченка в Кирило-Мефодіївському братстві, розгром братства, арешт Шевченка.

▪ **Ідейно-естетичні особливості циклу «В казематі»** (1847). Тематична різноманітність та жанрове і мовно-поетичне багатство збірки.

Патріотичні, народнопісенні мотиви поезій.

▪ **Творчість Тараса Шевченка під час заслання в Орську.**

Утілення творчих задумів Шевченка всупереч забороні. Поезія мужності, нескореності у поезії «*О думи мої...*» (1847). Розпач і оптимізм, мотиви суму за Батьківщиною у вірші «*Лічу в неволі дні і ночі*» (1850). Звертання до форми спогадів, внутрішнього монологу («*Мені тринадцятий минало*» (1847), «*Не гріє сонце на чужині*» (1847), «*І золотої, і дорогої*» (1849), «*Хіба самому написати...*» (1849)). Патріотичні мотиви, концепти власного бачення України («*А. О. Козачковському*» (1847), «*Гори мої високії*» (1845), «*І виріс я на чужині*» (1848), «*Якби ви знали, паничі*» (1850)). Еволюція жанру поеми («*Княжна*» (1847), «*Царі*» (1848), «*Варнак*» (1848), «*Марина*» (1848)). Народно-пісенні мотиви у віршах «*Та не дай, Господи, нікому*» (1848), «*Якби мені черевики*» (1848), «*І багата я*» (1848) та ін.

Тема 3. Останні роки життя і поетичної творчості Тараса Шевченка (1857–1861).

▪ **Звільнення із заслання.**

Перебування в Нижньому Новгороді, Москві. Відновлення поетичної творчості. Поема «*Неофіти*» (1857): ідейне спрямування, алегоричність образів. Незакінчена поема «*Юродивий*» (1857): задум поета. уславлення жертвності борця за волю. Триптих «*Доля*» (1858), «*Муза*» (1858), «*Слава*» (1858): самоусвідомлення нескореності поета.

Життя в Петербурзі. Праця в Академії мистецтв.

▪ **Національно-історіософські мотиви в останні роки життя.**

Слово на сторожі коло «людей закованих», «рабів німих» («*Подражання II Псалму*» (1859). Ідеї нескореності, заклики до повстання («*Я не нездужаю...*» (1858), «*О люди! люди небораки*» (1860)). Патріотичний пафос поезії «*Осії. Глава XIV*» (1859).

▪ **Подорож в Україну в 1859 році. Третій арешт. Поезія.**

Повернення до Петербурга. Соціально-філософська поема «*Марія*» (1859): величний образ Богоматері, гуманістичний пафос поеми. Символіка вірша «*І Архімед, і Галілей*» (1860). Вірші-мініатюри: «*Дівча любе, чорнобриве*» (1860), «*Ой діброво – темний гаю!*» (1860), «*Подражання сербському*» (1860), «*Н. Я. Макарову*» (1860), «*Титарівна-Немирівна*» (1860) та ін.). Фольклорні стилізації Т. Шевченка: «*Над Дніпровною сагою*» (1860), «*Тече вода з-під явора*» (1860). Мотив смерті у поезії «*Чи не покинуть нам, небого?*» (1861). Концепти милосердя і всепрощення в поезіях: «*Молитва*» (1860), «*О люди, люди небораки!*» (1860), «*Хоча лежачого й не б'ють*» (1860), «*І день іде, і ніч іде*» (1860), «*Бували війни й військові чвари*» (1860).

Ідейно-естетичні засади в творах «Сон» (1844), «Ісаія. Глава 35» (1859).

▪ **Проза Т. Шевченка останнього періоду.**

Історія написання і літературне значення повістей Шевченка. Проблематика творів: доля кріпака-інтелігента («Художник» (1856), «Музикант» (1855)): доля жінки-покритки («Наймичка» (1853), «Капітанша» (1855)), відображення морального занепаду панства («Княгиня» (1853), «Несчастный» (1855)), проблема виховання («Близнець» (1855)) та ін. Автобіографічні елементи в прозових творах Шевченка.

▪ **Щоденник Т. Шевченка (1857-1858) як зразок мемуарно-публіцистичного тексту.**

Значення «Щоденника» для вивчення біографії Т. Шевченка. Суспільно-політичні, філософські та естетичні погляди митця.

▪ **Значення Т. Шевченка як основоположника української літератури.**

Смерть та похорон письменника. Постать Т. Шевченка крізь призму літературно-критичних поглядів. Основні проблеми шевченкознавства, напрями сучасних досліджень. Світова велич письменника.

3. Тематика практичних занять

Тема 1. Іван Котляревський як зачинатель нової української літератури.

1. Інноваційна сутність «Енеїди» І. Котляревського:
  - а) історія написання і видання «Енеїди»;
  - б) мовні, стильові, жанрові, ідейно-тематичні, образні особливості твору;
  - в) національна своєрідність травестування.
2. П'єса «Наталка Полтавка» в контексті становлення українського театру:
  - а) жанрові особливості;
  - б) тип конфлікту та характеристика образів;
  - в) засоби драматургійної техніки.
3. «Москаль-чарівник» як перший водевіль української літератури:
  - а) природа жанру;
  - б) ідейно тематичні особливості;
  - в) система образів твору.
4. Історико-літературне значення творчості І. Котляревського.

Література:

1. Бовсунівська Т. Українська бурлескно-травестійна література першої половини ХІХ століття (в аспекті функціонування комічного): посібник. Київ, 2006. С. 112–136.

2. Гундорова Т. Повернений Рим, або «Енеїда» Котляревського. *Сучасність*. 2000. № 4. С. 120–134.
3. Жулинський М. Духовна епоха в історії України («Енеїда»). *Дивослово*. 2000. № 8. С. 15–20.
4. Нахлік Є. «Нова Елоїза» Ж.-Ж. Руссо та «Наталка Полтавка» І. Котляревського. *Всесвіт*. 1989. № 12. С. 130–132.
5. Нахлік Є. Пекло в «Енеїді» Івана Котляревського: генеза й міфологічні сенси (античні та християнські). *Дивослово*. 2011. № 12. С. 46–51.
6. Нахлік Є. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст / наук. ред. В. Панченко; НАН України. Львів, 2015. 543 с.
7. Окара А. Творчість І. Котляревського та нова парадигма української літературної мови. *Слово і час*. 1999. № 9. С. 22–25.
8. Сверстюк Є. Іван Котляревський сміється. *На святі надій*. Київ, 1999. С. 253–282.
9. Сивокінь Г. Іван Котляревський на тлі сучасної йому європейської літературної думки. *Дивослово*. 2003. № 12. С. 2–4.
10. Сулима М. «Наталка Полтавка» й українська драматургія XVII-XVIII ст. *Київська старовина*. 1998. № 5. С. 67–74.
11. Ткачук М. Естетична концепція людини в «Енеїді» Івана Котляревського. Київ: Вища школа, 1995. 55 с.
12. Франко І. Писання І. П. Котляревського в Галичині. Франко І. Зібрання творів у 50-и томах. Т. 31. Київ: Наукова думка, 1979. С. 321–334.
13. Шевчук В. «Енеїда» І. Котляревського в системі літератури українського бароко. Львів: Сполом, 1998. 63 с.
14. Шерех Ю. Традиція і новаторство в лексиці і стилістиці І. П. Котляревського / упоряд. Л. Тарновецька. Чернівці: Рута, 1998. 79 с.

Тема 2. Проза Григорія Квітки-Основ'яненка як вияв сентименталізму української белетристики.

1. Жанрово-стильова палітра творчості письменника.
2. Особливості прозової спадщини письменника («Маруся», «Сердешна Оксана», «Солдацький патрет», «Мертвецький Великдень», «Конотопська відьма»).
3. Народність та фольклоризм сентиментальних повістей Г. Квітки-Основ'яненка.
4. Характеристика драматургії письменника («Сватання на Гончарівці»).
5. Г. Квітка-Основ'яненко як класик нової української прози.

Література:

1. Борзенко О. Художній світ української прози Г. Квітки-Основ'яненка: дис. канд. філол. наук. 10.01.01. Київ, 1996. 157 с.

2. Буторіна Н. Національні мотиви у творчості Григорія Квітки-Основ'яненка. *Слово і час*. 2005. № 6. С. 76–79.
3. Вільна Я. Гуманізм прози Г. Квітки-Основ'яненка і засади соціодетермінізму в оцінці творчості письменника. *Слово і Час*. 2004. № 9. С. 22–30.
4. Горболіс Л. З'ясування фольклорних джерел творів Григорія Квітки-Основ'яненка. *Дивослово*. 1994. № 10-11. С. 40–43
5. Гундорова Т. Погляд на «Марусю». *Слово і час*. 1991. № 6. С. 15–22.
6. Задорожна Л. Філософський концепт «Салдацького патрета» Г. Квітки-Основ'яненка. *Українська мова і література*. 1998. Ч. 18 (82). С. 1–3.
7. Куліш П. Григорій Квітка (Основ'яненко) і його повісті (Слово на новий вихід Квітчиних повістей). *Твори: в 2 т. / упор. і склав приміт. М. Гончарук*. Київ: Дніпро, 1989. Т. 2. С. 487–504.
8. Лімборський І. Сентименталізм в українській літературі. Черкаси: Брама-Україна, 2009. 148 с.
9. Сулима-Блохіна О. Критична аналіза української прози Квітки-Основ'яненка. *Вибране*. Київ, 1995. С. 177–226.
10. Трофименко В. Літературно-естетичні погляди Г. Квітки-Основ'яненка в контексті європейського просвітництва. *Слово і час*. 1997. № 9. С. 36–40.
11. Турчин М. Філософська повість на Україні: Про творчість Г. Квітки-Основ'яненка. *Українська мова і література в школі*. 1993. № 11. С. 46–50.
12. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *Зібр. творів: у 50-ти томах*. Т. 41. Київ: Наук. думка, 1984. С. 144–470.
13. Ятищук О. Григорій Квітка-Основ'яненко в духовній історії України. Тернопіль: ТДПУ, 2003. 176 с.

Тема 3. Творчість Петра Гулака-Артемівського і Євгена Гребінки: історико-літературна характеристика.

1. Жанрова поліфонія поетичної спадщини П. Гулака-Артемівського.
2. Вияв індивідуальної манери у байках П. Гулака-Артемівського.
3. Байки Є. Гребінки у літературному контексті доби.
4. Твори «Чайковский» і «Ніжинський полковник Золотаренко» Є. Гребінки. Система образів, романтичний характер їх типізації.
5. Національна ідентичність у творах Є. Гребінки на історичну тематику.

Література:

1. Айзеншток І. Петро Гулак-Артемівський. *Гулак-Артемівський П. Твори*. Київ, 1970. 130 с.
2. Борзенко О. Творчість П. Гулака-Артемівського в аспекті національної ментальності. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2006. № 745. Сер.: Філологія. Вип. 49. С. 146–150.
3. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст. Київ: Вища школа, 1981. 216 с.

4. Деркач Б. П. Гулак-Артемівський. *Гулак-Артемівський П. Поезії*. Київ: Радянський письменник, 1989. С. 3–6.
5. Єременко О. Українська балада XIX ст.: історія жанру. Суми, 2004. 216 с.
6. Задорожна Л. Євген Гребінка: літературна постать. Київ: Твім інтер, 2000. 156 с.
7. Коцюбинська М. Специфіка балади українських романтиків. *Матеріали до вивчення історії української літератури : у 5-ти т. Т. 2: Література першої половини XIX ст.* Київ, 1961. С. 274–280.
8. Куценко Л. Байка Гулака-Артемівського «Пан та собака» : національне в соціальному змісті твору. *Дивослово*. 2003. № 8. С. 23–24.
9. Наєнко М. Романсеро Євгена Гребінки: до 200-річчя від дня народження митця. *Літературна Україна*. 2012. № 5 (2 лютого). С. 1,4–5.
10. Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років XIX ст. Київ, 1988. 318 с.
11. Нахлік Є. Історична проза Є. Гребінки. Українська мова і література в школі. 1987. № 2. С. 10–16.
12. Нудьга Г. Українська балада (з теорії та історії жанру). Київ, 1970. 258 с.
13. Павлюк М. П. Гулак-Артемівський з погляду текстології. *Слово і час*. 1990. № 1. С. 45–51.
14. Степанишина Ю. Розвиток українського байкопису. Українська література в загальноосвітній школі. 2000. № 3. С. 55–62.
15. Стратілат М. Євген Гребінка – сучасник і предтеча. *Чумацький шлях*. 2012. № 1. С. 5–8.
16. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. Зібр. творів: у 50-ти томах. Т. 41. Київ: Наук. думка, 1984. С. 144–470.

Тема 4. Становлення романтизму в українському письменстві.

1. Основні школи романтизму в українській літературі: провідні представники.
2. Риси романтизму у творчості «харківської школи романтиків»:
  - а) жанрове багатство лірики Амвросія Метлинського;
  - б) балади Левка Боровиковського. Художньо-стильові особливості;
  - в) провідні мотиви творчої спадщини Ізмаїла Срезневського.
3. Літературна та просвітницька діяльність «Руської трійці».
  - а) альманах «Русалка Дністровая»: історія видання, особливості змісту і форми, історичне значення;
  - б) просвітницька та літературна діяльність Маркіяна Шашкевича, Івана Вагилевича, Якова Головацького.

Література:

1. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX ст. Київ, 2001. С. 219–227.

2. Гнідан О. Мотиви лірики А. Метлинського (Аналіз в аспекті творчого методу). *Історія української літератури XIX – поч. XX ст.* Практичні заняття. Київ: Вища школа, 1987. С. 29–43.
3. Гончар О. Українська національна ідея у художній творчості: перша половина та середина XIX ст. *Слово і час.* 1994. № 9-10. С. 65–70.
4. Костомаров М. Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке. *Твори: у 2-х т.* Київ, 1967. Т. 2. С. 56–76.
5. Нахлік Є. «Філософія трагізму»: топос каяття та екзистенційні запитання романтиків. *Слово і час.* 2003. № 7. С. 3–13.
6. Свириденко О. Історіософська концепція Амвросія Метлинського. *Літературознавчі обрії: Праці молодих учених України.* Вип. 2. Київ, 2001. С. 48–53.
7. Крижанівський С., Ротач П. Визначний представник українського романтизму. *Боровиковський Л. Повне збір. творів.* Київ: Наук. думка, 1967. С. 5–40.
8. Крижанівський С. Амвросій Могила та Ієремія Галка. *Амвросій Могила. Ієремія Галка. Поезії.* Київ, 1972. С. 21–32.
9. Коцюбинська М. Специфіка балади українських романтиків. *Матеріали до вивчення історії української літератури : у 5-ти т.* Т. 2: Література першої половини XIX ст. Київ, 1961. С. 274–280.
10. Гнатюк М. На шляху національного поступу: від Перемишльського культурно-освітнього гуртка до «Русалки Дністрової». *Дзвін.* 2012. № 8. С. 115–119.
11. Гречанюк С. «Добридень, падре!», або Маркіян Шашкевич: три дороги «Руської трійці». *Урок української.* 1999. № 9–10. С. 36–43.
12. Єременко О. Модифікація балади в доробку М. Шашкевича. *Дивослово.* 2000. № 1. С. 5–7.
13. Кирчів Р. Народна легенда і поема І. Вагилевича «Мадей». *Нар. творчість та етнографія.* 1992. № 1. С. 12–16.
14. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці». Львів: Інститут народознавства НАН України, 2011. 422 с.
15. Комаринець Т. Ідейно-естетичні основи українського романтизму (Проблема національного й інтернаціонального). Львів, 1983. 222 с.
16. Комаринець Т. Яків Головацький і українське національне відродження. *Головацький Я. Твори.* Львів, 1999. С. 197–205.
17. Франко І. Критичні письма о галицькій інтелігенції. *Збір. творів: у 50 т.* Т. 26. Київ: Наук. думка, 1980. С. 89–93.
18. Франко І. М. Шашкевич і галицько-руська література. *Збір. творів: у 50 т.* Т. 29. Київ: Наук. думка, 1981. С. 249–257.
19. Шалата М. Будителі. «Руська трійця» та її послідовники. Дрогобич: Коло, 2011. 109 с.
20. Євшан М. Свято Маркіяна Шашкевича. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. Київ, 1998. С. 33–45.

Тема 5. Творчість Миколи Костомарова в контексті українського романтизму.

1. Фольклоризм та історичні мотиви поезій М. Костомарова.
2. Поетичні переклади М. Костомарова.
3. М. Костомаров як драматург («Переяславська ніч», «Сава Чалий»).
4. Загальна характеристика прози М. Костомарова: ідейно-естетичні засади, жанрово-стильові особливості.
5. Публіцистична та історіографічна діяльність М. Костомарова.

Література:

1. Баран Є. Історична повість М. Костомарова «Черниговка»: Сюжет, проблематика, характери. *Дивослово*. 1994. № 5. С. 9–11.
2. Галич О. «Я полюбив історію над усе ...» (М. Костомаров про свої наукові зацікавлення історією України). *Слово і час*. 1997. № 5–6. С. 23–27.
3. Івашків В. Українська романтична драма 30-80-х рр. ХІХ ст. Київ, 1990. 123 с.
4. Козачок Я. Українська ідея: з вузької стежки на широку дорогу (художня і науково-публіцистична творчість М. Костомарова). Київ, 2004. 352 с.
5. Підгорна Л. Микола Костомаров в оцінках Івана Франка. *Українське літературознавство*. 2012. Вип. 76. С. 167–172.
6. Пінчук Ю. Микола Іванович Костомаров: 1817–1885. Київ: Наук. думка, 1992. 232 с.
7. Поліщук Я. Найісторичніша і найглибша українська країна (Микола Костомаров на Волині). *Слово і час*. 1993. № 12. С. 45–47.
8. Працьовитий В. Мотив зради у трагедії «Сава Чалий» Миколи Костомарова. *Працьовитий В. Українська історична драма*. Львів, 2002. С. 90–109.
9. Смілянська В. Літературна творчість Миколи Костомарова. *Костомаров М. Твори у 2-х томах*. Т. 1. Поезії, драми, оповідання / упор., автор передм. і приміт. В. Смілянська. Київ: «Дніпро», 1990. С. 5–37.
10. Хороб С. Українська драматургія: кризь виміри часу (Теоретичні та історико-літературні аспекти драми). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. 196 с.
11. Хропко П. Українська драматургія першої половини ХІХ ст. Київ, 1972. С. 94–114.
12. Шевчук В. Муза Миколи Костомарова. *Дорога в тисячу років*. Київ, 1990. С. 262–268.
13. Яценко М. Минуле проростає в сучасність (Романтична драматургія Миколи Костомарова). *Слово і час*. 1992. № 5. С. 3–8.

Тема 6. Творчість Тараса Шевченка раннього періоду та 1843–1847 років (періоду «трьох літ»).

1. Ранній період творчості Т. Шевченка: основні мотиви, жанрово-стильова своєрідність (загальна характеристика).

2. Жанр балади у ранній поезії митця («Причинна», «Утоплена»).
3. Історична тема в поемах Т. Шевченка «Тарасова ніч», «Гамалія». Романтична концепція героя у поемах.
4. Поема «Гайдамаки»:
  - а) джерела написання, ідейний зміст, проблематика;
  - б) сюжетно-композиційні особливості;
  - в) образна система твору;
  - г) художні особливості поеми.
1. Художній світ поеми «Катерина».
2. Оцінка національної історії в поезіях «Розрита могила», «Чигирине, Чигирине...», «Холодний Яр», «Стоїть в селі Суботові...».
3. Характер сюжету і композиція поеми «Сон». І. Франко про поему. Образна система твору. . Ідейний зміст та жанрова своєрідність поеми «Кавказ».
4. Жанрово-стильові особливості поеми «І мертвим, і живим...». Філософський зміст твору, його актуальність.
5. Образ жінки-матері в поемі Т.Шевченка «Наймичка». І. Франко про поему.

Література:

1. Астафьев О. Гонта: дві концепції літературного образу. *Дивослово*. 2000. № 9. С. 5–6.
2. Барабаш Ю. Тарас Шевченко: імператив України: історіо- й націософська парадигма. Київ, 2004. 181 с.
3. Бовсунівська Т. Шевченко і концепція войовничого романтизму. *Дивослово*. 2011. № 3. С. 58–63.
4. Гнатюк М. Поема Т. Шевченка «Гайдамаки». Київ, 1963. 173 с.
5. Голуненко О. Романтичні образи раннього Шевченка (поема «Гайдамаки»). *Українська мова і література в школі*. 1991. № 4. С. 21–24.
6. Дзира Я. Запорожці вміли панувати: невідомі джерела Шевченкової поеми «Іван Підкова». *Тарас Шевченко і національно-визвольні змагання українського народу: зб. матеріалів міжнародної наукової конференції*. Київ, 1998. С. 130–138.
7. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. Київ :АТ «Обереги», 1994. 456 с.
8. Клочек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація. Тернопіль: Богдан, 2014. 384 с.
9. Клочек Г. Поетика візуальності Тараса Шевченка. Київ, 2013. 256 с.
10. Нахлік Є. Із спостережень над поемою «Гайдамаки». *Слово і час*. 1998. № 6. С. 10–13.
11. Скоць А. До проблеми періодизації творчості Тараса Шевченка. *Дивослово*. 2006. № 3. С. 58–62.
12. Ткачук М. Наративна стратегія поеми «Катерина» Тараса Шевченка. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Літературознавство. № 40. С. 238–252.

13. Франко І. Переднє слово: До видання «Перебенді» Т. Шевченка, Львів, 1889. *Зібр. тв.: у 50 т.* Т.27. С. 285–307.
14. Яременко В. До проблеми історіософії Тараса Шевченка: методологічні підходи. *Слово і час.* 2007. № 3 С. 19–27.
15. Барабаш Ю. «Людей і Господа любить» (Любов як ментальної поетична константа творчості Т.Шевченка). *Слово і час.* 2007. № 3. С. 3–19.

Тема 7. Творчість Тараса Шевченка періоду заслання.

1. Розмаїття змісту і форми лірики. Поглиблений психологізм поезій «казематного» циклу.
2. Мотиви лірики періоду заслання.
3. Інтимна лірика Т. Шевченка («Ми восени такі похожі...», «Один у другого питаєм...», «Дурні та горді ми люди», «Мені здається, я не знаю...» та ін.)
4. Громадянська лірика («Коса», «Рано –вранці новобранці...» та ін.)
5. Національні мотиви («Не спалося, - а ніч, як море», «Мені однаково, чи буду...», «Чи ми ще зійдемося знову?» та ін.)
6. Поезія нескореності періоду заслання («І виріс я на чужині», «А нумо знову віршувать», «Неначе степом чумаки», «Лічу в неволі дні і ночі» та ін.)
7. Автобіографічні мотиви у ліриці періоду заслання («Не гріє сонце на чужині», «Мені тринадцятий минало», «Сон» («Гори мої високії») «У наших краї на землі», «І золотої, й дорогої», «І станом гнучим, і красою» та ін.)
8. Народно-пісенні мотиви творчості («Ой гляну я, подивлюся», «І широкою долину», «Закувала зозуленька», «Ой чого ти почорніло» та ін.)

Література:

1. Аврахов Г. Поезія трагічної перестороги та її інтерпретатори. *Слово і час.* 1991. № 9. С. 59–61.
2. Івакін Ю. Коментар до «Кобзаря» Т. Шевченка: у 2 томах. Т. 1. Київ, 1964.
3. Івакін Ю. Коментар до «Кобзаря» Т. Шевченка: у 2 томах. Т. 2. Київ, 1968.
4. Івакін Ю. Поезія Шевченка періоду заслання. Київ, 1984.
5. Ігнатенко М. Алюзія у словесній творчості Т. Г. Шевченка. *Дивослово.* 1999. № 1. С. 2–6; № 2. С. 5–8.
6. Лепкий Б. Про життя і твори Тараса Шевченка. Київ, 1994. 173 с.
7. Мовчанюк В. П. Медитативна лірика Т. Шевченка. К., 1993.
8. Степанишин Б. Краса, велич і трагедія України (узагальнюючі образи Шевченківського «Кобзаря»). *Дивослово.* 1994. № 3. С. 13–21.

Тема 8. Життя і творчість Т.Шевченка останніх років життя (1857–1861).

1. Творчість останніх років життя (основні мотиви, образні доміанти, художні особливості). Ліричний триптих «Доля», «Муза», «Слава»: ідейно-художні особливості, поетика.
2. Філософські візії Шевченка у поезіях «Я не нездужаю, нівроку...», «І Архімед, і Галілей...», «Минули літа молодії...», «Чи не покинуть нам, небого?..».
3. Ідейно-стильові параметри та образний світ поем «Неофіти» та «Юродивий».

Література:

1. Бондар Л. Шевченкові присвяти. *Слово і час*. 2009. № 3. С. 19–25.
2. Генералюк Л. Код образотворчого мистецтва у слові Шевченка: колористика. *Слово і час*. 2013. № 2. С. 3–13.
3. Коцюбинська М. Етюди про поетику Шевченка. Київ: Радянський письменник, 1990. 272 с.
4. Лепкий Б. Про життя і твори Тараса Шевченка. Київ: Аделаїда, 1994. 166 с.
5. Марко В. Наближення до Шевченка (аналітичні етюди). *Дивослово*. 2012. № 5 (662). С. 44–48.
6. Ненадкевич Є. Творчість Т. Г. Шевченка після заслання (1857–1858). Київ: Художня література, 1956. 195 с.
7. Пахаренко В. Генеза Шевченкової етики. *Дивослово*. 2013. № 5. С. 36–39.
8. Пастух Т. Останнє поетичне слово Шевченка // *Слово і час*. 2004. № 3. 10. С. 46–52.
9. Пастух Т. Чари «вишневого садка» Т. Шевченка. *Дивослово*. 1999. № 9. С. 14–16.
10. Харчук Р. Поетичний краєвид Тараса Шевченка: значення і сенс. *Слово і час*. 2013. № 1. С. 46–52.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів та тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	У тому числі		
		л	п	ср
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Становлення класицизму в українській літературі. Іван Котляревський та його	33	2	2	29

<i>епігони.</i>				
Тема 2. <i>Творчість Петра Гулака-Артемівського (1790–1865), Євгена Гребінки (1812–1848), Левка Боровиковського (1806–1889).</i>	10	2	2	6
Тема 3. <i>Творчість Григорія Квітки-Основ'яненка (1778–1843).</i>	14	2	2	12
Тема 4. <i>Український романтизм як явище світового літературного процесу.</i>	25	2	2	21
Тема 5. <i>Творчість Миколи Костомарова (1817–1895).</i>	8	2	2	4
Разом – зм. модуль 1	92	10	10	72
Тема 1. <i>Рання творчість Тараса Шевченка. Поетична творчість 1843–1847 років (періоду «трьох літ»).</i>	8	2	2	4
Тема 2. <i>Життя і поетична творчість Т. Шевченка періоду заслання (1847–1857).</i>	12	2	2	8
Тема 3. <i>Поетична творчість останніх років життя Т. Шевченка (1857–1861)</i>	8	2	2	4
Разом – зм. модуль 2	28	6	6	16
Усього годин	120	20	6	88

Для спеціальності «035 Філологія» (денна форма навчання)

№ семестру	Лекції	Практичні	Консультації	Іспит
3	16	16	9	6

3. Теми практичних занять

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Іван Котляревський як зачинатель нової української літератури.</i>	2
2	<i>Проза Григорія Квітки-Основ'яненка – зразок сентименталізму української белетристики.</i>	2
3	<i>Творчість Петра Гулака-Артемівського і Євгена Гребінки:</i>	2

	<i>історико-літературна характеристика.</i>	
4	<i>Становлення романтизму в українському письменстві.</i>	2
5	<i>Творчість Миколи Костомарова в контексті українського романтизму.</i>	2
6	<i>Творчість Тараса Шевченка раннього періоду та 1843–1847 років (періоду «трьох літ»).</i>	2
7	<i>Творчість Тараса Шевченка періоду заслання.</i>	2
8	<i>Творчість Тараса Шевченка останніх років життя (1857–1861).</i>	2
	Разом	16

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Бурлескно-травестійна література першої половини ХІХ століття: «Горпинида, чи вхопленая Прозерпина» П. Білецького-Носенка, «Вовкулака» С. Александрова, «Вечорниці» П. Кореницького, «Харко, запорозький кошовий» Я. Кухаренка, «Жабомишодраківка» К. Думитрашка.	10
2.	Жанрово-стильові особливості творчості П. Писаревського («Стецько»), М. Макаровського («Наталя», «Гарасько»).	7
3.	Жанрово-стильові особливості твору «Ода – малоросійський крест'янин» К. Пузини.	2
4.	Характеристика балад «Твардовський» і «Рибалка» П. Гулака-Артемовського.	4
5.	Драматургія І половини ХІХ століття: «Любка, або сватання в селі Рихмах» П. Котлярова, «Чорноморський побит» Я. Кухаренка, «Купала на Івана» С. Писаревського, «Чари» К. Тополинського (Тополі), «Історична комедіо-опера» К.-А. Гейнча, «Поворот запорожців з Трапезунда», «Побут Малоросії в першу половину ХVІІІ століття» Р. Андрієвича.	10
6.	Еволюція творчого методу Г. Квітки-Основ'яненка у романі «Пан Халявський».	7
7.	Пригодницька повість «Ганнуся» Г. Квітки-Основ'яненка.	2
8.	Особливості нарисів Г. Квітки-Основ'яненка «Ярмарка» та «Знахарь».	4
9.	Діяльність гуртка І. Срезневського та його вплив на літературний процес першої ХІХ століття.	2
10.	Літературна спадщина Л. Боровиковського.	2
11.	Прозова творчість М. Костомарова	3
12.	Історико-літературне значення творчості А.Метлинського для розвитку українського романтизму.	2
13.	Особливості образного світу, поезики і жанрової специфіки творчості В. Забіли.	2
14.	Концепти романтичної лірики О. Афанасьєва-Чужбинського.	2

15.	Своєрідність народно-поетичної образності в поезіях М. Петренка.	2
16.	Перекладацька діяльність М. Шашкевича.	2
17.	Характеристика поетичної творчості М. Устияновича та А. Могильницького.	4
18.	Творча доля М. Гоголя: чужий чи свій?	7
19.	Драматургія Тараса Шевченка («Никита Гайдай», «Назар Содоля»)	4
20.	Характеристика прози Т. Шевченка («Наймичка», «Капітанша» «Княгиня», «Нещасний», «Близнюки»).	7
21.	Щоденник Т. Шевченка як зразок мемуарно-публіцистичного тексту.	3
Разом		88

5. Методи навчання

Методологічною базою вивчення дисципліни є поєднання біобібліографічного, історіографічного, порівняльно- та культурно-історичного, рецептивно-естетичного методів, а також застосування прийомів герменевтичної, феноменологічної, компаративістичної методології.

6. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання буде проведено за 100-бальною шкалою:

- максимальна кількість балів за практичні заняття – 50 балів.
- максимальна кількість балів за іспит – 50 балів.

Підсумкова максимальна кількість балів 100.

Академічна доброчесність. Роботи студентів мають бути результатом їхніх оригінальних досліджень та наукових пошуків, тому відповідно до Закону «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (Стаття 42) і Закону «Про вищу освіту» (редакція від 28.09.2017) недопустимими є плагіат, списування, фальсифікація, фабрикування, відсутність покликів на використані джерела, втручання в роботу інших студентів. Виявлення будь-яких ознак академічної недоброчесності є підставою до незарахування відповідних письмових робіт, а у випадку порушення цих норм на іспиті – оцінення роботи студента «незадовільно».

Поточне оцінювання								Іспит	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
За зміст. модуль 1				32	За зміст. модуль 2				

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка в балах</i>	<i>За національною шкалою</i>	
A	90–100	5	Відмінно
B	81–89	4	Дуже добре
C	71–80		Добре
D	61–70	3	Задовільно
E	51–60		

7. Питання для підготовки до іспиту.

1. Стрижневі тенденції розвитку української літератури першої половини XIX століття.
2. «Енеїда» – перший твір нової української літератури. Історія написання та видання твору.
3. Жанрово-стильові особливості поеми «Енеїда» І. Котляревського.
4. Новаторство І. Котляревського-драматурга («Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник»).
5. Загальна характеристика бурлескно-реалістичних творів Г. Квітки-Основ'яненка.
6. Особливості сентиментально-реалістичних творів Г. Квітки-Основ'яненка («Маруся», «Сердешна Оксана»).
7. Сатирична спрямованість повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма».
8. Жанр, проблематика, образна система п'єси Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці».
9. Новаторство байкарської спадщини Є. Гребінки, П. Гулака-Артемівського, Л. Боровиковського.
10. П. Гулак-Артемівський як новатор у жанрі романтичної балади.
11. Особливості поетичної спадщини Є. Гребінки.

12. Художня своєрідність та ідейний зміст романтичної лірики Л. Боровиковського.
13. Національні особливості українського романтизму: жанрове багатство, тематично-стильові течії.
14. Роль Харківської школи у становленні та формуванні українського романтизму.
15. Ідейно-стильові особливості поезії А. Метлинського.
16. Художній світ лірики В. Забіли.
17. Головні мотиви та поетика лірики М. Петренка.
18. Діяльність «Кирило-Мефодіївського братства» в контексті літературного процесу першої половини ХІХ століття.
19. Значення діяльності «Руської Трійці» у становленні та розвитку нової української літератури в Західній Україні. Основні напрями діяльності угруповання.
20. Композиція, зміст альманаху «Русалка Дністровая». Значення альманаху для становлення нової української літератури в Західній Україні.
21. Жанр балади в українській літературі першої половини ХІХ століття (твори Л. Боровиковського, М. Костомарова, Т. Шевченка).
22. Художній світ поезії М. Костомарова.
23. Драматичні твори М. Костомарова як перші зразки історико-романтичної драматургії у новій українській літературі («Переяславська ніч», «Сава Чалий», «Кремуцій Корд»).
24. Творчість Т. Шевченка у літературній критиці.
25. Сучасні трактування художнього доробку Т. Шевченка.
26. Роль І. Франка у дослідженні творчості Т. Шевченка.
27. Основні аспекти періодизації творчості Т. Шевченка
28. Ранній період творчості Т. Шевченка: основні мотиви, жанрово-стильова своєрідність (загальна характеристика).
29. Жанр балади в ранній творчості Т. Шевченка («Причинна», «Утоплена»).
30. Історична тема в поемах Т. Шевченка «Тарасова ніч», «Гамалія». Романтична концепція героя у творах.
31. Джерела написання, ідейний зміст, проблематика поеми Т. Шевченка «Гайдамаки».
32. Образна система, художні особливості поеми Т. Шевченка «Гайдамаки».
33. Проблематика та художня своєрідність поеми «Катерина» Т. Шевченка.
34. Загальна характеристика другого періоду творчості Т. Шевченка (основні мотиви, жанрово-стильові особливості).
35. Національна історія в поезіях «Розрита могила», «Чигирине, Чигирине...», «Холодний Яр», «Стоїть в селі Суботові...» Т. Шевченка.

36. Характер сюжету і композиції поеми Т. Шевченка «Сон». І. Франко про поему.
37. Образна система поеми «Сон» Т. Шевченка і засоби її моделювання.
38. Ідейно-тематична спрямованість поеми «Кавказ». Образи-символи у творі.
39. Жанрово-стильові особливості поеми «І мертвим, і живим...». Філософський зміст твору, актуальність.
40. Особливості композиції та стилю поеми «Великий льох».
41. Образ жінки-матері у поемі Т. Шевченка «Наймичка». І. Франко про поему.
42. Жанрово-стильові та ідейно-тематичні особливості поеми «Єретик» Т. Шевченка.
43. «Назар Стодоля» Т. Шевченка в контексті розвитку української драматургії ХІХ століття.
44. Ідейно-художнє новаторство циклу Т. Шевченка «В казематі».
45. Ідейний зміст, композиція, образна система поеми «Москалева криниця» Т. Шевченка.
46. Творчість останніх років життя Т. Шевченка: основні мотиви, образні домінанти, художні особливості.
47. Ліричний триптих Т. Шевченка «Доля», «Муза», «Слава»: ідейно-художні особливості.
48. Ідейно-стильові параметри, образний світ поеми «Неофіти».
49. Злободенність соціальної проблематики незавершеної поеми Т. Шевченка «Юродивий».
50. Еволюція жіночих образів у творчості Т. Шевченка («Катерина», «Наймичка», «Неофіти»).
51. Проза Т. Шевченка: тематика, проблематика, жанрово-стильові особливості.
52. Історико-культурний контекст циклу Т. Шевченка «Давидові псалми».
53. Біблійні образи та мотиви у поезіях «Ісаія. Глава 35», «Осія. Глава ХІV», «Подражаніє ХІ псалму», «Подражаніє Іезекиїлю».
54. Щоденник Т. Шевченка (1857–1858) як зразок мемуарно-публіцистичної літератури.

8. Рекомендована література

1. Айзеншток І. Петро Гулак-Артемівський. *Гулак-Артемівський П. Твори.* Київ, 1970. 130 с.

2. Арендаренко І. Преромантизм. *По дорозі й назустріч (англійська та українська романтична поезія: порівняльна типологія і поетика)*. Київ: Фоліант, 2004. С. 13–31.
3. Балеї С. З психології творчості Шевченка. Черкаси: Брама, 2001. 80 с.
4. Барабаш Ю. «Коли забуду тебе, Єрусалиме...»: Гоголь і Шевченко. Харків: Акта, 2001. 375 с.
5. Барабаш Ю. Тарас Шевченко: Імпеатив України: Історіо- й націєсофська парадигми. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 181 с.
6. Баран Є. Історична повість М. Костомарова «Черниговка»: Сюжет, проблематика, характери. *Дивослово*. 1994. № 5. С. 9–11.
7. Білоус П. Вступ до літературознавства: навч. посібник. Київ: Вид. центр «Академія», 2011. 336 с.
8. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини ХІХ ст. Київ, 2001. С. 219–227.
9. Бовсунівська Т. Українська бурлескно-травестійна література першої половини ХІХ століття (в аспекті функціонування комічного): посібник. Київ, 2006. С. 112–136.
10. Бовсунівська Т. Український романтизм: Теогонічна систематизація: монографія. Тернопіль: «Крок», 2019. 213 с.
11. Бондар Л. Шість світів «Причинної». *Збірник Харківського історико-філологічного товариства*. 1995. Т. 5. С. 91–102.
12. Бондар Л. Шевченків «Кобзар» 1840 р.: долання стереотипів. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському Університеті*. Львів, 1999. Ч. І. С. 241–247.
13. Борзенко О. Творчість П. Гулака-Артемівського в аспекті національної ментальності. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2006. № 745. Сер.: Філологія. Вип. 49. С. 146–150.
14. Борзенко О. Художній світ української прози Г. Квітки-Основ'яненка: дис. канд. філол. наук. 10.01.01. Київ, 1996. 157 с.
15. Боронь О. Поетика простору в творчості Тараса Шевченка: автореф. дис. к. філол. н..10.01.01. Київ, 2004. 12 с.
16. Буторіна Н. Національні мотиви у творчості Григорія Квітки-Основ'яненка. *Слово і час*. 2005. № 6. С. 76–79.
17. Вільна Я. Гуманізм прози Г. Квітки-Основ'яненка і засади соціодетермінізму в оцінці творчості письменника . *Слово і Час*. 2004. № 9. С. 22–30.

18. Галич О. «Я полюбив історію над усе ...» (М. Костомаров про свої наукові зацікавлення історією України). *Слово і час*. 1997. № 5–6. С. 23–27.
19. Галич О. Назарець В. Васильєв Є. Теорія літератури: підручник / за наук. ред. О. Галича. 2-ге вид. Київ: Либідь, 2005. 488 с.
20. Гнатюк М. На шляху національного поступу: від Перемишльського культурно-освітнього гуртка до «Русалки Дністрової». *Дзвін*. 2012. № 8. С. 115–119.
21. Гнідан О. Мотиви лірики А. Метлинського (Аналіз в аспекті творчого методу). *Історія української літератури ХІХ – поч. ХХ ст.* Практичні заняття. Київ: Вища школа, 1987. С. 29–43.
22. Гончар О. Українська національна ідея у художній творчості: перша половина та середина ХІХ ст. *Слово і час*. 1994. № 9–10. С. 65–70.
23. Горболіс Л. З'ясування фольклорних джерел творів Григорія Квітки-Основ'яненка. *Дивослово*. 1994. № 10–11. С. 40–43
24. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. Київ, 1997. 604 с.
25. Грабович Г. Поет як міфотворець: Семантика символів у творчості Тараса Шевченка. Київ, 1998. 207 с.
26. Гречанюк С. «Добридень, падре!», або Маркіян Шашкевич: три дороги «Руської трійці». *Урок української*. 1999. № 9–10. С. 36–43.
27. Гундорова Т. Повернений Рим, або «Енеїда» Котляревського. *Сучасність*. 2000. № 4. С. 120–134.
28. Гундорова Т. Погляд на «Марусю». *Слово і час*. 1991. № 6. С. 15–22.
29. Денисюк І. Розвиток української малої прози ХІХ – поч. ХХ ст. Київ: Вища школа, 1981. 216 с.
30. Деркач Б. П. Гулак-Артемівський. *Гулак-Артемівський П. Поезії*. Київ: Радянський письменник, 1989. С. 3–6.
31. Євшан М. Свято Маркіяна Шашкевича. *Критика. Літературознавство. Естетика*. Київ, 1998. С. 33–45.
32. Єременко О. Модифікація балади в доробку М. Шашкевича. *Дивослово*. 2000. № 1. С. 5–7.
33. Єременко О. Українська балада ХІХ ст.: історія жанру. Суми, 2004. 216 с.
34. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ: Femina, 1995. 538 с.
35. Жулинський М. Духовна епоха в історії України («Енеїда»). *Дивослово*. 2000. № 8. С. 15–20.
36. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. Київ: Факт, 2009. 146 с.
37. Задорожна Л. Євген Гребінка: літературна постать. Київ: Твім інтер, 2000. 156 с.

38. Задорожна Л. Філософський концепт «Салдацького патрета» Г. Квітки-Основ'яненка. *Українська мова і література*. 1998. Ч. 18 (82). С. 1–3.
39. Зеров М. Українське письменство XIX століття. *Твори*: в 2 т. Київ: Дніпро, 1990. Т. 2. 601 с.
40. Іванишин П. Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко : монографія. Київ: Академвидав, 2008. 392 с.
41. Івашків В. Українська романтична драма 30-80-х рр. XIX ст. Київ, 1990. 123 с.
42. Історія української літератури. XIX століття: у 2 кн. /за ред. М. Жулинського. Київ: Либідь, 2005. 656 с.
43. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці». Львів: Інститут народознавства НАН України, 2011. 422 с.
44. Кирчів Р. Народна легенда і поема І. Вагилевича «Мадей». *Нар. творчість та етнографія*. 1992. № 1. С. 12–16.
45. Ключек Г. Поезія Тараса Шевченка: Сучасна інтерпретація. Тернопіль: Богдан, 2014. 384 с.
46. Козак С. Український преромантизм (джерела, зумовлення, контексти, витоки). Варшава: TYRSA, 2003. 227 с.
47. Козачок Я. Українська ідея: з вузької стежки на широку дорогу (художня і науково-публіцистична творчість М. Костомарова). Київ, 2004. 352 с.
48. Комаринець Т. Ідейно-естетичні основи українського романтизму (Проблема національного й інтернаціонального). Львів, 1983. 222 с.
49. Комаринець Т. Ідейно-естетичні основи українського романтизму: проблема національного й інтернаціонального. Львів, 1983. 223 с.
50. Комаринець Т. Яків Головацький і українське національне відродження. *Головацький Я. Твори*. Львів, 1999. С. 197–205.
51. Комариця М. Фольклорний символ балади: міф і ритуал. *Українське літературознавство*. Вип. 59. 1994. С. 116–124.
52. Костомаров М. Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке. *Твори*: у 2-х т. Київ, 1967. Т. 2. С. 56–76.
53. Коцюбинська М. Етюди про поезику Шевченка: літературно-критичний нарис. Київ: Радянський письменник, 1990. 272 с.
54. Коцюбинська М. Народнопісенне коріння поезику Шевченка. *Українське літературознавство*. 1990. Вип. 55. С. 105–112.
55. Коцюбинська М. Специфіка балади українських романтиків. *Матеріали до вивчення історії української літератури* : у 5-ти т. Т. 2: Література першої половини XIX ст. Київ, 1961. С. 274–280.

56. Коцюбинська М. Специфіка балади українських романтиків. *Матеріали до вивчення історії української літератури : у 5-ти т. Т. 2: Література першої половини ХІХ ст.* Київ, 1961. С. 274–280.
57. Крижанівський С. Амвросій Могила та Ієремія Галка. *Амвросій Могила. Ієремія Галка. Поезії.* Київ, 1972. С. 21–32.
58. Крижанівський С., Ротач П. Визначний представник українського романтизму. *Боровиковський Л. Повне збір. творів.* Київ: Наук. думка, 1967. С. 5–40.
59. Крохмальний Р. Українська романтична поезія 20-60-х років ХІХ століття: модуль метаморфози: дис. канд. філол. наук: 10.01.01. Львів, 1997. 193 л.
60. Крохмальний Р. *Метаморфоза в українській літературі першої половини ХІХ століття: : семантична, структуротворча та світоглядна роль переміни художнього образу.* Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 424 с.
61. Крохмальний Р. *Метаморфози в поезії Миколи Костомарова. Українська філологія: досягнення, перспективи (До 145-річчя заснування кафедри української філології у Львівському університеті).* Львів, 1994. С. 219–222.
62. Крохмальний Р. *Поетика трансферності у візях Миколи Костомарова. Вісник Львівського університету. Серія філологічна.* 2007. Вип. 41. С.44–52.
63. Куліш П. Григорій Квітка (Основ'яненко) і його повісті (Слово на новий вихід Квітчиних повістей). *Твори: в 2 т. / упор. і склав приміт. М. Гончарук.* Київ: Дніпро, 1989. Т. 2. С. 487–504.
64. Куценко Л. Байка Гулака-Артемівського «Пан та собака» : національне в соціальному змісті твору. *Дивослово.* 2003. № 8. С. 23–24.
65. Лімборський І. *Сентименталізм в українській літературі.* Черкаси: Брама-Україна, 2009. 148 с.
66. *Літературознавство: словник основних понять / переклад з нім. А. Цяпи.* Тернопіль: Богдан, 2005. 278 с.
67. *Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. Ковалів.* Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с.
68. *Літературознавча енциклопедія: у двох томах / авт.-уклад. Ю. Ковалів.* Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.
69. *Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка.* Київ: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
70. Микитюк В. ГАЛИЦЬКИЙ БАНДУРИСТ. До 200-річчя з дня народження Маркіяна Шашкевича. *Дивослово.* 2011. Число 11. С. 60-64.
71. Микитюк В. *Дослідження в галузі історії української літератури у ХІХ столітті. Slavica stetinsia.* 1995. С. 35-43.

72. Насенко М. Романсеро Євгена Гребінки: до 200-річчя від дня народження митця. *Літературна Україна*. 2012. № 5 (2 лютого). С. 1,4–5.
73. Нахлік Є. «Нова Елоїза» Ж.-Ж. Руссо та «Наталка Полтавка» І. Котляревського. *Всесвіт*. 1989. № 12. С. 130–132.
74. Нахлік Є. «Філософія трагізму»: топос каяття та екзистенційні запитання романтиків. *Слово і час*. 2003. № 7. С. 3–13.
75. Нахлік Є. Історична проза Є. Гребінки. Українська мова і література в школі. 1987. № 2. С. 10–16.
76. Нахлік Є. Пекло в «Енеїді» Івана Котляревського: генеза й міфологічні сенси (античні та християнські). *Дивослово*. 2011. № 12. С. 46–51.
77. Нахлік Є. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст / наук. ред. В. Панченко; НАН України. Львів, 2015. 543 с.
78. Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років XIX ст. Київ, 1988. 318 с.
79. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х років XIX століття. Київ: Наукова думка, 1988. 320 с.
80. Нудьга Г. Українська балада (з теорії та історії жанру). Київ, 1970. 258 с.
81. Окара А. Творчість І. Котляревського та нова парадигма української літературної мови. *Слово і час*. 1999. № 9. С. 22–25.
82. Павлюк М. П. Гулак-Артемівський з погляду текстології. *Слово і час*. 1990. № 1. С. 45–51.
83. Підгорна Л. Микола Костомаров в оцінках Івана Франка. *Українське літературознавство*. 2012. Вип. 76. С. 167–172.
84. Пінчук Ю. Микола Іванович Костомаров: 1817–1885. Київ: Наук. думка, 1992. 232 с.
85. Поліщук Я. Найісторичніша і найглибша українська країна (Микола Костомаров на Волині). *Слово і час*. 1993. № 12. С. 45–47.
86. Працьовитий В. Мотив зради у трагедії «Сава Чалий» Миколи Костомарова. *Працьовитий В. Українська історична драма*. Львів, 2002. С. 90–109.
87. Сверстюк Є. Іван Котляревський сміється. *На святі надій*. Київ, 1999. С. 253–282.
88. Свириденко О. Історіософська концепція Амвросія Метлинського. *Літературознавчі обрії: Праці молодих учених України*. Вип. 2. Київ, 2001. С. 48–53.
89. Сивокінь Г. Іван Котляревський на тлі сучасної йому європейської літературної думки. *Дивослово*. 2003. № 12. С. 2–4.

90. Смілянська В. Літературна творчість Миколи Костомарова. *Костомаров М. Твори у 2-х томах*. Т. 1. Поезії, драми, оповідання / упор., автор передм. і приміт. В. Смілянська. Київ: «Дніпро», 1990. С. 5–37.
91. Степанишина Ю. Розвиток українського байкопису. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. № 3. С. 55–62.
92. Стратілат М. Євген Гребінка – сучасник і предтеча. *Чумацький шлях*. 2012. № 1. С. 5–8.
93. Сулима М. «Наталка Полтавка» й українська драматургія XVII-XVIII ст. *Київська старовина*. 1998. № 5. С. 67–74.
94. Сулима-Блохина О. Критична аналіза української прози Квітки-Основ'яненка. *Вибране*. Київ, 1995. С. 177–226.
95. Ткачук М. Естетична концепція людини в «Енеїді» Івана Котляревського. Київ: Вища школа, 1995. 55 с.
96. Трофименко В. Літературно-естетичні погляди Г. Квітки-Основ'яненка в контексті європейського просвітництва. *Слово і час*. 1997. № 9. С. 36–40.
97. Турчин М. Філософська повість на Україні: Про творчість Г. Квітки-Основ'яненка. *Українська мова і література в школі*. 1993. № 11. С. 46–50.
98. Франко І. Критичні письма о галицькій інтелігенції. *Зібр. творів: у 50 т*. Т. 26. Київ: Наук. думка, 1980. С. 89–93.
99. Франко І. М. Шашкевич і галицько-руська література. *Зібр. творів: у 50 т*. Т. 29. Київ: Наук. думка, 1981. С. 249–257.
100. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *Зібр. творів: у 50-ти томах*. Т. 41. Київ: Наук. думка, 1984. С. 144–470.
101. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *Зібр. творів: у 50-ти томах*. Т. 41. Київ: Наук. думка, 1984. С. 144–470.
102. Франко І. Писання І. П. Котляревського в Галичині. Франко І. *Зібрання творів у 50-и томах*. Т. 31. Київ: Наукова думка, 1979. С. 321–334.
103. Хороб С. Українська драматургія: кризь виміри часу (Теоретичні та історико-літературні аспекти драми). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. 196 с.
104. Хропко П. Українська драматургія першої половини XIX ст. Київ, 1972. С. 94–114.
105. Шалата М. Будителі. «Руська трійця» та її послідовники. Дрогобич: Коло, 2011. 109 с.
106. Шевчук В. «Енеїда» І. Котляревського в системі літератури українського бароко. Львів: Сполом, 1998. 63 с.
107. Шевчук В. Муза Миколи Костомарова. *Дорога в тисячу років*. Київ, 1990. С. 262–268.

108. Шерех Ю. Традиція і новаторство в лексиці і стилістиці І. П. Котляревського / уряд. Л. Тарновецька. Чернівці: Рута, 1998. 79 с.
109. Ятищук О. Григорій Квітка-Основ'яненко в духовній історії України. Тернопіль: ТДПУ, 2003. 176 с.
110. Яценко М. Минуте проростає в сучасність (Романтична драматургія Миколи Костомарова). *Слово і час*. 1992. № 5. С. 3–8.